

УДК: 911.3(477.87:504.3+332.3)

АНТРОПОГЕННЕ НАВАНТАЖЕННЯ РАХІВСЬКОГО РАЙОНУ

студ IV курсу Костич А., науковий керівник ст.викл. Бобок І. С

Подано загальну характеристику антропогенного навантаження Рахівського району. Детально охарактеризовано види антропогенного навантаження району. Проаналізовано рівень антропогенного навантаження району у період XIX-XX століть. Виявлено переважаючі види антропогенного навантаження.

Ключові слова: антропогенне навантаження, Рахівський район, природний комплекс, господарство, промисловість, рекреаційне навантаження, урбогенний вплив.

Постановка проблеми та аналіз попередніх досліджень

З розвитком суспільства, все більшого росту набуває антропогенне навантаження на навколишнє середовище. Дослідження рівня антропогенного навантаження має досить важливе значення в наш час, так як воно дає можливість оцінці, та за потреби запобіганню збільшення рівня антропогенного навантаження. А також визначення придатності території для того чи іншого виду подальшої людської діяльності, та проживання людини в цілому на даній території. Оцінка динаміки у часі антропогенного навантаження певної території також є досить значущою, так як аналіз динаміки дає змогу здійснити порівняльний аналіз рівня антропогенного навантаження попередніх часів з сьогоденням, та виявити його тенденцію до збільшення, або ж навпаки до зменшення.

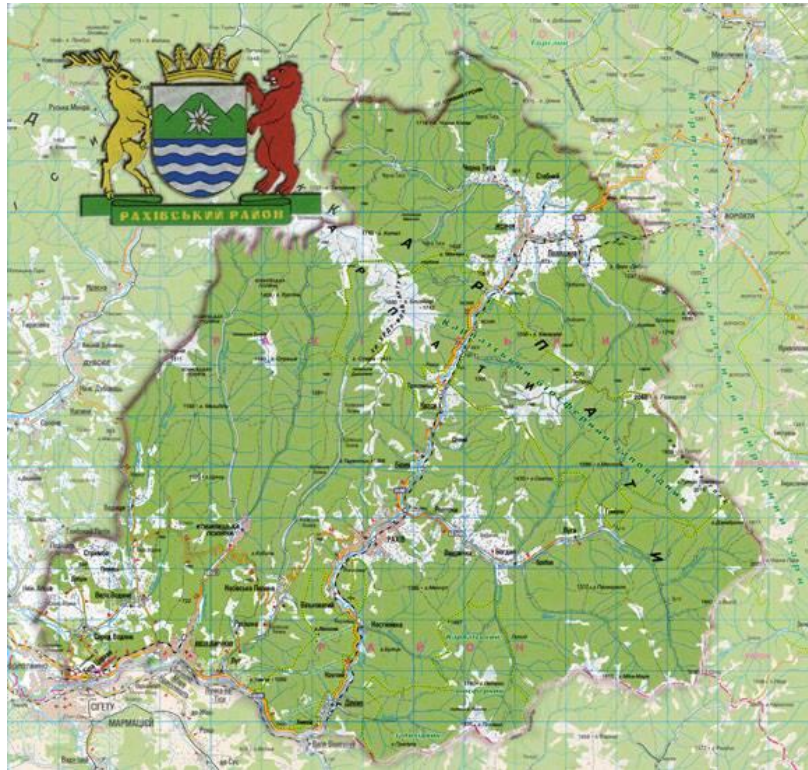
Дослідженням питання ландшафтознавства, та відповідно питанням ПАТК(природно-антропогенних територіальних комплексів) займалися такі вчені: Шищенко П. Г, Гуцуляк В. М, Гродзинський М. Д, Денисик Г. І, Дмитрук О. Ю., Мельник А. В., Міллер Г. П., Геренчук К. І. [1-8].

Виклад основного матеріалу

Антропогенне навантаження-це ступінь прямого і опосередкованого впливу людини на природу в цілому та окремі її компоненти і елементи.[9]

Рахівський район є найбільшим за площею районом Закарпатської області, і в той же час він є найвисокогірнішим районом України. Але незважаючи на те, що він є найбільшим районом Закарпаття, рівень його антропогенного навантаження буде малим в порівнянні з рівнем антропогенного навантаження деяких менших за площею районів Закарпаття(Ужгородський, Мукачівський, Іршавський, Хустський). [11] Це пов'язано насамперед з високогірністю району, та відповідно з його непридатністю до певних видів промисловості та сільського господарства.

Карта Рахівського району

По-відношенню до антропогенного навантаження слід зазначити, що основними видами антропогенного навантаження буде: господарський вплив, (тобто сільськогосподарське навантаження, промислове, рекреаційне) та урбогенний вплив(це теплові, хімічні, радіаційні, електромагнітні, світлові, звукові та вібраційні чинники).[12]

Сільське господарство: воно буде більше зосереджено на тваринництві, так як через високогірність та малоземельність району рослинництво буде слабозвинутим. Серед тваринництва буде поширене розведення овець, великої рогатої худоби, коней, та птахівництва. Протягом 2019 року в господарствах всіх категорій району вироблено 5,3 тис. тон м'яса, та 24,1 тис. тон молока, за той же рік господарствами населення району зібрано 5698,8 ц зернових та зернобобових культур.[11] Рослинництво буде представлене вирощуванням картоплі, кукурудзи, квасолі, овочівництвом та садівництвом(але як зазначалося вище, всі ці культури будуть присутні у досить малих об'ємах).

Промисловість: промисловість району буде представлена насамперед лісовою та деревообробною промисловістю(за 2018 рік по лісорубним квиткам було відпущено 383,9 тис м кубічних деревини. Фактично освоєно 326,1 тис. м кубічних лісового фонду, що становить 84,9% до відпущеного, в тому числі 122,0 тис- головне користування та 204,1 тис. – рубки пов'язані з веденням лісового господарства). Також у районі присутні галузі харчової(виробництво сирів, будзи та бринзі, збирання яфін та інших дикорослих ягід) та легкої промисловості(виробництво вовни, та текстильна

промисловість).[10] Також у районі наявний кар'єр по видобутку мармуру «Трибушани» біля с. Ділове.

Рекреаційне навантаження: воно насамперед пов'язане з гірською територією району, та буде досить значним. Рахівський район буде одним з найбільш рекреаційних районів України. Згідно інформації основного кола туристичних закладів району, протягом 2018 року даними закладами було прийнято 36 554 туристів, яким надано послуг на суму 6121786 тис. грн. Протягом 2018 року було промарковано та прознаковано новий туристичний маршрут «ур. Лавка с. Богдан- г. Петрос- г. Говерла», поновлено маршрути «ур. Козьмещик с. Лазещина- полонина Гропа- г. Говерла» та «с. Кваси КПП Кавелів- г. Близниця- оз. Герашаска- КПП Свидовець».[10]

Урбогенний вплив: урбогенний вплив району буде незначним. Відсутність великих міст призводить в свою чергу до відсутності значної кількості звукових, світлових та вібраційних чинників, що в свою чергу могли б призвести до опосередкованого антропогенного впливу тощо. У районі також майже повністю відсутні різні підприємства хімічної промисловості, та підприємства які б призводили до радіаційного забруднення.

Аналізуючи рівень антропогенного навантаження минулих століть, слід зазначити, що лісова промисловість не з'явилася в ХХІ столітті, а була присутня й у попередніх століттях, а саме значного розвитку вона набула в ХІХ столітті. Також за часів Австро- Угорщини тут проводилося будівництво залізничного сполучення, яке ввійшло в експлуатацію 15 серпня 1895 року. У ХХ столітті на території району вівся видобуток залізної руди(який зараз не проводиться через малі запаси, і відповідно неприбутковість) та район почав розвиватися як осередок туризму.[13] Також у м. Рахові під час попереднього століття працювали багато підприємств харчової промисловості(масляної та молочної тощо). Також працював завод «Конденсатор», та картонна фабрика, які зараз не працюють.

У наш час переважаючими видами антропогенного навантаження Рахівського району буде промисловість (лісова та деревообробна), сільське господарство(а саме тваринництво, так як влітку проводиться випасання овець на полонинах та іншої худоби), та рекреаційне навантаження(так як район є досить прогресивним у даній сфері, та має ще більший потенціал).

Висновки

Аналізуючи весь наведений вище матеріал можна зробити висновок ,що Рахівський район буде піддаватися помірному антропогенному навантаженню. Природні комплекси району будуть помірно змінені внаслідок спеціалізації на тваринництві, та рекреаційній діяльності району. Найбільше змінені будуть полонини, та місця розташування населених пунктів. Також до антропогенно-змінених природних територій можна віднести район гірськолижного курорту «Драгобрат» та місцерозташування кар'єру по видобутку мармуру «Трибушани». Також антропогенно-зміненими будуть місця вирубки лісів(на місці чого вже з'явиться вторинна

рослинність, і вирубка лісів носить за собою не лише прямий а й опосередкований антропогенний вплив).

Список використаних джерел

1. Шишченко П. Г: «Прикладная физическая география» — Київ., 1988.
2. Гуцуляк В. М. «Ландшафтознавство: Теорія і практика» -навчальний посібник- Чернівці книги-XXI ст. 2008
3. Гроздинський М. Д. «Стійкість геосистем до антропогенних навантажень». — Київ, 1995.
4. Денисик Г. І. «Антропогенне ландшафтознавство»: навч. посібник, Ч. 1: Загальне антропогенне ландшафтознавство / Г. І. Денисик. - Вінниця : Вінницька обласна друкарня, 2014. - 332 с.
5. Дмитрук О. Ю. : «Урбанізовані ландшафти: теоретичні та методичні основи конструктивно-географічні дослідження. — Київ, 2004.
6. Мельник А. В Українські Карпати: еколого-ландшафтознавче дослідження. Львів, 1999. — 286 с.
7. Миллер Г. П. Структура, генезис и вопросы рационального использования ландшафта Черногоры в Украинских Карпатах: Автореф. дисс... канд. геогр. наук. Львов, 1963.
8. Геренчук К. И., Миллер Г. П., Трохимчук С. В. О морфологической структуре горных ландшафтов (на примере Украинских Карпат) // Вопр. Ландшафтов. Алма-Ата, 1963.
9. Вплив на оточуюче середовище // Словник – довідник з екології : навч.-метод. посіб. / уклад. О. Г. Лановенко, О. О. Остапішина. — Херсон : ПП Вишемирський В.С., 2013. — С. 43.
10. Публічний звіт голови Рахівської районної державної адміністрації про результати роботи райдержадміністрації за 2018 рік: Медвідь Віктор Васильович: [Електронний ресурс].- Режим доступу- <https://rakhiv-rda.gov.ua/novyna/publichnyy-zvit-golovy-rayderzhadministraciyi>
11. Державна служба статистики України. Головне управління статистики в Закарпатській області. [Електронний ресурс].-Режим доступу- <http://www.uz.ukrstat.gov.ua/index2018.html>
12. Антропогенний вплив людства на навколишнє середовище та його компоненти. Pidruchniki.com. [Електронний ресурс].-Режим доступу- https://pidruchniki.com/74082/politologiya/antropogenniy_vpliv_ludstva_n_avkolishnye_seredovishe_komponent
13. Історія Рахівського району. Rakhiv-rr.gov.ua. [Електронний ресурс].- Режим доступу- <http://rakhiv-rr.gov.ua/istoriya-rahivskoho-rajonu/>